

Plátce jest ve všech případech, tudíž také při splátkách oprávněn žádati na příjemci řádnou kvitanci (§ 1426 o. o. z.). (Viz čl. Kvitance.) Poněvadž kvitance o zaplacení jistiny zakládá domněnku, že též úroky z ní zaplacený byly (§ 1427 o. o. z.), doporučuje se, aby se ve kvitanci o splátce podotklo, zda tímto částečným obnosem též úroky jsou zaplacený, čili nic. Má-li věřitel dluhopis, jest povinen netoliko splátku učiněnou kvitovati, nýbrž též na dluhopisu samém odepsati (§ 1428 o. o. z.). Kvitance, kterou věřitel dlužníkovi vydal o zaplacení položky pozdější, nedokazuje sice, že též ostatní dřívější položky jsou vyrovnány, avšak ohledně jistých důchodků, rent nebo takových platů, jež z téhož právního titulu jen v určitém čase konati se mají, platí domněnka, že ten, kdo se vykáže s kvitancí o zaplacení poslední lhůty, také předcházející lhůty byl vyrovnal.

Předpisy o splátkách vztahují se, jak se rozumí samo sebou, též na pohledávky směnečné. Ale majitel směnky nesmí nabízenou splátku odmítnouti ani tehda, když byla směnka přijata na celý obnos sepsané sumy (čl. 38 sm. ř.). Učinil-li směnečný dlužník splátku, může toliko žádati, aby byla splátka na směnce odepsána, nebo aby mu byla vydána kvitance na opisu směnky (čl. 39 sm. ř.). Rozumí se, že pouhé přijetí splátky věřiteli ještě nikterak nebrání, aby zbytek své pohledávky k platnosti přivedl.

V konkursu jest pojem splátky totožný s pojmem rozdělených částí kvoty, kteréž musí býti rovněž kvitovány a na listině odepsány. Pro věřitele prodlévající má je správce podstaty k soudu složití (§ 184 konk. ř.), což se má státi též takovými podíly, které při rozdělování ještě sporny jsou (§ 170 konk. ř.).

Ve příčině povinnosti poplatkové z učiněných splátek jest za to míti, že se poplatek bezvýjimečně platiti má, když potvrzení platu stalo se písemně a ve zvláštní listině, ač nemá-li osvobození od poplatku místa (p. s. 47 a) popl. z.). Výjimka nastává jen tehdy, když příjem platu stvrzuje se v listině o věci hlavní sepsané, ve kterémž případě pak potvrzení příjmu poplatku nepodléhá (pozn. k p. s. 47 a) popl. z.).

Splatnost—viz Splnění, Čas splnění a Místo splnění.

Splnění.

I. Pojem a právní povaha.

Splněním obligace jest každé jednání nebo opomenutí obsahu závazku odpovídající, které se děje dlužníkem k tomu cíli, aby povinnost jeho přirozeného svého zrušení došla.

Splnění, jehož účelem právním jest přivoditi zánik obligace, tedy jistý účinek právní, jest na straně dlužníkově vždycky právním jednáním. Není-li k uskutečnění splnění spolupůsobení věřitelova vůbec třeba (na př. při pouhém opomenutí), nebo žádá-li k splnění obligace pouze jeho součinnosti faktické (nikoli právní), na př. odevzdání materiálu, jež dlužník spravovati má, jest splnění právním jednáním jednostranným. Pokud však k uskutečnění účelu plnění t. j. zániku obligace jest i právní činnost věřitelova žádoucí, jest splnění aktem oboustranným, předpokládajícím srovnalý projev vůle obou obligačních stran. V této své podobě má splnění ráz smlouvy uzavřené mezi věřitelem a dlužníkem, kterou v mezích předsevzatého a věřitelem přijatého plnění se obligace zrušuje a dlužník závazku svého sprostňuje (contractus liberatorius). Srovn. Hasenöhrl, Obl. R. II. 372 sl.

II. Obsah.

Aby bylo splnění provázeno žádoucím účinkem, t. j. uspokojením věřitelovým, jest nutno, aby co do obsahu se úplně krylo s předmětem obligace, která jím má být zrušena.

Z toho plyne, že jest obsah plnění tak různý, jak jest in concreto rozdílný předmět závazkový. Zejména může splnění záležeti jak v jednání, tak i opomenutí a trpění (facere, omittere, pati) a taktéž i jednání (facere) může být obsahu co nejrozmanitějšího. Může obzvláště spočívat v tom, že dlužník má nějakou práci konati nebo služby skytati, že má nějaké právo pro věřitele založiti nebo stávající břemeno právní odstraniti, že má nějakou věc ať movitou, ať nemovitou buď ve faktickou nebo právní moc věřitele přivesti a m. j.

Pokud obsah plnění v tom záleží, že dlužník věřiteli určitou sumu peněžitou ve vlastnictví odevzdává, mluvíme o placení. Jest tudíž placení jen zvláštní species plnění vůbec. Tento rozdíl mezi oběma výrazy není vždycky zachováván a zejména občanský zákon sám, který pod rubrikou »placení« (Zahlung) v § 1412 a násl. vlastně o plnění mluví, oba pojmy v jedno směsuje.

III. Podmět.

Plnění jsouc jednáním právním předpokládá způsobilost k tomuto jednání a to jak u onoho subjektu

- a) který plniti má, tak i u onoho,
- b) jenž plnění přijímá.

Ad a) V otázce první přicházejí následující zásady k platnosti:

1. Přírozeným subjektem plnění se stránky aktivní jest ve všech případech toliko dlužník. Otázku, musí-li dlužník sám osobně plnění předsevzít, či může-li se při tom dáti zastupovati osobou jinou (zástupcem zmocněným nebo zákonným), nutno posuzovati dle okolností konkrétního případu a dle obsahu obligace. Jedná-li se na př. o provedení určitého díla, které jedině dlužníkem může být vykonáno, jest zastoupení vyloučeno. [Tak tomu die povahy věci bude, nezáleží-li obsah plnění v nějakém pozitivním jednání, nýbrž jen v pouhém opomenutí nebo trpění.] Ve všech ostatních případech může dlužník platně plnění provést i svým zmocněncem (§ 1004 o. o. z.).

V případech, ve kterých plnění dlužníkem samým není nezbytno, může dluh i osobou třetí od dlužníka rozdílnou a dlužníkem k tomu zmocněnou, aby jménem jeho jednala, být platně zapraven. Toto plnění třetím jeho vlastním jménem provedené jest však po zákonu jen tehdaž možno, jest-li alespoň jedna z obou obligačních stran s ním souhlasí.

Co se podrobností týče, zvláště pokud jde o otázku, jaký účinek má plnění tohoto třetího na další trvání závazku, nutno podotknouti následující:

a) Plněno-li třetím v souhlasu dlužníkově, nemůže věřitel placení jemu nabízené odmítnouti (§ 1423 o. o. z.); co do účinku placení tohoto na další existenci obligace nutno rozeznávat dva případy:

aa) Žádal-li plátce, aby mu zaplacený věřitel nárok svůj podstoupil, nenastává placením oním zánik původní obligace, nýbrž jen změna v subjektu oprávněného, ježto na místo věřitele zaplaceného vstupuje plátce jako jeho cessionář. Plátce tento však nemůže se na původním věřiteli ani pro nedobytnost ani pro nepravost splněné pohledávky hojiti, leč že by se byl věřitel tento dopustil podvodu (§ 1422 o. o. z.).

ββ) Jestliže však plátce si pohledávku zapravenou od zaplaceného věřitele nedal postoupiti, zaniká placením jeho původní obligace vůbec, aniž by na účinek tento měla nějaký vliv okolnost, v jakém poměru plátce k dlužníku stojí a z jakého motivu za něho platil nebo jaký poměr se placením tím mezi dlužníkem a ním zakládá.

β) Plněno-li bylo třetím toliko v souhlasu věřitelově, nastává zánik obligace jen tehdy, když plátce všech práv z plnění tohoto se vzdal (§ 1019 o. o. z.). Jinak nezaniká dluh, nýbrž má místo jen převod práva věřitelova na platitele (§ 1423 o. o. z.).

γ) Plnění třetím, k němuž dlužník svolení své nedal, není věřitel povinen přijati. Z pravidla toho dopouští výjimku § 462 o. o. z. pro případ, že vykonává pozdější zástavní věřitel jus offerendi (§ 1423 o. o. z.) a § 1358 o. o. z. pro případ, že rukojmí vzhledem k převzatému rukojemství dluh za hlavního dlužníka plní.

2. Dlužník nebo osoba třetí, která za dlužníka plní, musí býti k aktu tomuto právně způsobilou t. j. pokud v plnění jest obsažena dispozice se jměním, musí býti způsobilá k právním činům (§ 1422 o. o. z.).

Je-li platitel jen částečně způsobilý k právním činům (§§ 151, 246, 247 o. o. z.), může jen v mezích této své způsobilosti, t. j. jen co do obnosů a předmětů, se kterými může volně nakládati, plnění s právním účinkem předsevzítí (srov. i § 2 c. ř. s.). Tak zejména může zajisté nezletilý beze všeho plniti službu, ke kterým se byl zavázal (§ 246 o. o. z.).

Nezpůsobilý, zvláště i právnická osoba, musí, má-li plniti dluh, zastoupen býti zákonným svým zástupcem (otcem, poručníkem, opatrovníkem, representací atd.), jenž, pokud nejde o platy v meze řádné hospodářské správy spadající a dlužníkem jest osoba pod zvláštní ochranou úřadů stojící, si svolení úřadu dozorčího (na př. vrchnoopatrovníckého, poručenského, § 244 o. o. z.) opatřiti musí.

Plní-li sama osoba k této dispozici nezpůsobilá, chtějí někteří (Nippel 8, 241, Winiwarter V. 91 a Hasenöhr. Obl. R. II. str. 377) co do následků rozeznávati mezi osobami naprosto a částečně k právním činům nespůsobilými tvrdíce, že v prvém případě nastává vůbec neplatnost plnění, v druhém však že přichází k působnosti na místo všeobecného § 865 o. o. z. výjimečný předpis § 1421 o. o. z., dle kterého může poručník nebo kurator jen tehdy plněné zpět žádati, byl-li splacený dluh nejistým nebo nedospělým; zaplatila-li však osoba k právním činům částečně nezpůsobilá dluh prokázaný a dospělý, jest plnění ono platným a nezvratitelným.

Jiní však (Kirchstetter. Stubenrauch k § 1423) nechtějí vůbec rozeznávati a vztahují § 1421 o. o. z. na všechny osoby k právním činům nespůsobilé.

3. Platnému plnění jest na závadu, jestli jest dlužníku, třeba i byl k právním činům způsobilým, ohledně oněch majetkových objektů, které mají předmět plnění tvořiti, právo volné dispozice vzato. Tak na př. jest plnění věcí do konkursní podstaty náležejících kridatářem po zahájení konkursu jen ohledně onoho obnosu platno, který by věřiteli při rozdělení podstaty měl býti přikázán (§ 3 posl. odst. k. ř.).

Ad b) Ohledně příjemce plnění jest uvésti následující:

1. K přijetí placení jest oprávněn jedině věřitel. Jedná-li osobně či dá se při tom zastupovati zmocněncem, jest nerozhodno. Výjimečně jest i placení osobě třetí účinné, jest-li plněné později ve jmění řádného vě-

řitele přijde, nebo bylo-li placeno cedentovi přes nastalou denunciaci (§ 1395 o. o. z.) nebo platil-li dlužník bývalému zmocněnci věřitelovu o odvolání plné moci nevěda (§ 1026 o. o. z.). Srovn. Hasenöhrl. Obl.-R. II. str. 380.

2. Věřitel přijímaje splnění a propouští tím dlužníka z jeho závazku, uznává pohledávku za zrušenou, čímž disponuje s určitou částkou svého jmění. Z toho plyne, že i věřitel musí mít plnou způsobilost k právním činům anebo alespoň třeba, aby pohledávka ona patřila k objektům majetkovým, se kterými dle §§ 151, 246 a 247 o. o. z. může nakládati (na př. nezletilý smí platně přijati plnění mzdy prací svojí vydělané, § 246 o. o. z.).

Za nezpůsobilého k právním činům může přijati plnění zákonný zástupce t. j. poručník nebo opatrovník, jenž si má ke kvitování opatřiti svolení soudu (§ 234 o. o. z.), nebo, pokud jde o osoby právnické, orgán k zastupování jich po zákonu (na př. při státu, obci a pod.) nebo dle stanov povolány.

(Má-li placeno býti při státních pokladnách, možno platiti jen úředníkům, o kterých vývěskem jest oznámeno, že ke kvitování přijatých peněz jsou oprávněni; min. nař. ze dne 18. března 1860 č. 75 ř. z.)

Bylo-li plněno osobě k přijetí plnění po zákonu nezpůsobilé, jest plnění neplatno a zákonný zástupce věřitelův jest oprávněn neplatnost tuto provésti. Výjimku z pravidla tohoto tvoří § 1424 o. o. z., dle něhož i placení osobě k právním činům nezpůsobilé jest účinným, jest-li plněné ve jmění jejím se dosud nalézá, nebo k prospěchu věřitelově bylo vynaloženo.

3. Za kridatáře přijímá plnění do konkursní podstaty náležitě správce podstaty, jenž jest k tomu dle § 78 odst. 2 k. ř. již po zákonu oprávněn. Bylo-li plněno po vyhlášení konkursu kridatáři, neosvobozuje se tím dlužník od svého dluhu, leč že by byl věřitel přijaté v massu konkursní odvedl nebo toho pro ni použil, nebo že dlužník dokáže, že mu v době splnění zahájení konkursu známým nebylo (§ 3 odst. 2 k. ř.).

IV. Předmět splnění.

Má-li plnění býti provázeno právními účinky, musí co do předmětu úplně vyhovovati obsahu obligace. Dlužník není oprávněn sám o sobě ničeho jiného plniti, než co tvoří předmět jeho závazku, věřitel není povinen ničeho jiného k uspokojení svému převzítí, než co pohledávati má. Zásada tato platí nejen co do plněného předmětu v užš. sl. sm., nýbrž i co do modalit splnění, a pokud jde o plnění pozitivní i co do času a místa splnění (srov. o tom články: »Čas splnění« a »Místo splnění«), jakož i co do podmínek, pod kterými dlužník plniti jest zavázán. (Pokud se jedná o podmínku vzájemného plnění věřitele a obranu dlužníkovu nazvanou *exceptio non adimpleti contractus*, srov. »Smlouvy«).

Plněno-li bylo něco jiného, než co věřitel požadovati má, zaniká obligace jen tehdy, když věřitel jinou věc na místě věci dlužné k uspokojení své pohledávky dobrovolně přijal (*datio in solutum*.) Srov. čl. *Datio in solutum*.

Je-li dlužník podle svého závazku povinen plniti najednou celý dlužný objekt, nemůže býti věřitel — ač-li se nejedná o dluh směnečný (čl. 38 sm. ř.) — nucen přijati splnění ve splátkách (§ 1415 o. o. z.). Přijal-li však je, zaniká obligace v mezích plněného.

Je-li dlužník povinen více položek věcí zastupitelných, zejména peněz, splniti a nestačí-li plněné k zapravení dluhů veškerých, má rozhodovati co do otázky, který dluh za splněný má býti pokládán, především pro-

hlášení dlužníkem při placení nebo i později v souhlasu věřitele, třeba i mlčky (tím, že věřitel proti prohlášení námitek nečiní, Gl. U. 105, 1454) projeveném učiněné (§ 1415 o. o. z.). Nestalo-li se prohlášení způsobu takového, jež v případě sporu dlužníkem dokázáno budiž (srov. Gl. U. 8754, 9657, Jur. Bl. 1881 č. 36, Stubenrauch II. 702), platí interpretační pravidlo § 1416 o. o. z., dle kterého se má za to, že nejprve zapraveno jest příslušenství t. j. úroky, útraty procesní a exekuční (Gl. U. 6030), pak teprve kapitál; z více kapitálů však ten, který již byl upomínán nebo alespoň dospělý, pak onen, který jest pro dlužníka větším břemenem, (na př. proto, že jest výše zúčitelným nebo zástavním právem pojištěn nebo za přísnějších podmínek splatným a pod. (na př. dluh směnečný před obecnoprávním, Gl. U. 6476). Jsou-li všechny pohledávky stejně obtížny, má se za to, že všechny zapraveny jsou částkou poměrnou (Gl. U. 10.091).

Poněvadž splnění, je-li řádné a úplné, má naprosté uspokojení věřitelovo přivoditi, musí býti takové, aby jím právo věřitelovo bylo úplně vyčerpáno. Nedostačí, bylo-li jen plnění zahájeno, nýbrž třeba, aby bylo i dokonáno, tedy obzvláště jde-li o zřízení nějakého práva, třeba, aby bylo způsobem právoplatným založeno; jde-li o plnění věci hmotné, nutno, aby příslušné právo věcné bylo pro věřitele náležitě (tradicí, vkladem) zřízeno.

Dokud se tak nestalo, jest plnění neúplné a nedokonalé a věřitel jest oprávněn plnění znovu žádati. Důkaz, že řádně bylo plněno, přísluší dlužníku, ať již jako žalovaný, háje se proti nároku věřitelovu, nastalé plnění namítá, nebo jako žalobce výroku, že obligace plněním zanikla, se domáhá (žaloba určovací, §§ 236, 259 c. ř. s.).

V. Forma splnění.

Otázka zachování určité formy splnění bude jen tehdyž praktickou, kde forma tato buď již předmět obligace tvoří, nebo kde založení práva, které plněním pro věřitele zřízeno býti má, jen u zachování určitých formalit se děje.

VI. Kvitance.

Věřitel, jenž splnění přijal, jest povinen vydati plátcí kvitanci. O tom srov. čl. »Kvitance«. O čase a místu splnění viz čl. »Čas splnění« a »Místo splnění«.

Spolčení k jednotlivým obchodům (společnost příležitostná, spekulativní spolčení, Association en participation, společnost a conto meta a terza atd.).

I. Pojem.

Spolčením k jednotlivým obchodům rozumí se úmluva dvou nebo více osob směřující k provedení určitého obchodního nebo spekulativního jednání nebo více takových jednání na společný účet. Třetí kniha obchodního zákona jedná o tiché společnosti a o spolčení k jednotlivým obchodním jednáním; na toto poslední vztahují se §§ 266—270 obch. z.

Ačkoli tichá společnost má jisté znaky s takovými spolčeními společně a proto i v obchodním zákonníku pod jedním záhlavím s ní jsou upraveny, liší se přece od společnosti tiché tím, že při tiché společnosti musí býti určitý majitel obchodní živnosti, kterýž jest kupcem plného práva a tudíž musí pod jistou firmou obchod provozovati, který dle svého rozsahu náleží v jeho výhradnou sféru majetkovou, tak že mu přísluší nejen výhradně řízení a správa obchodu, nýbrž i úplná zodpovědnost na venek; při spolčení